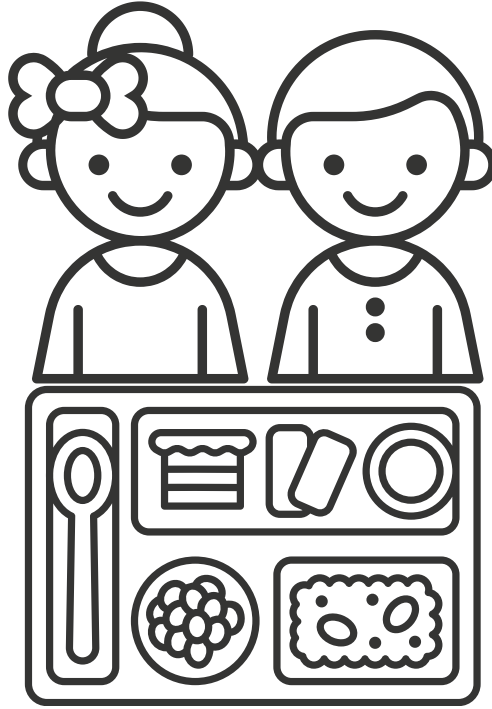

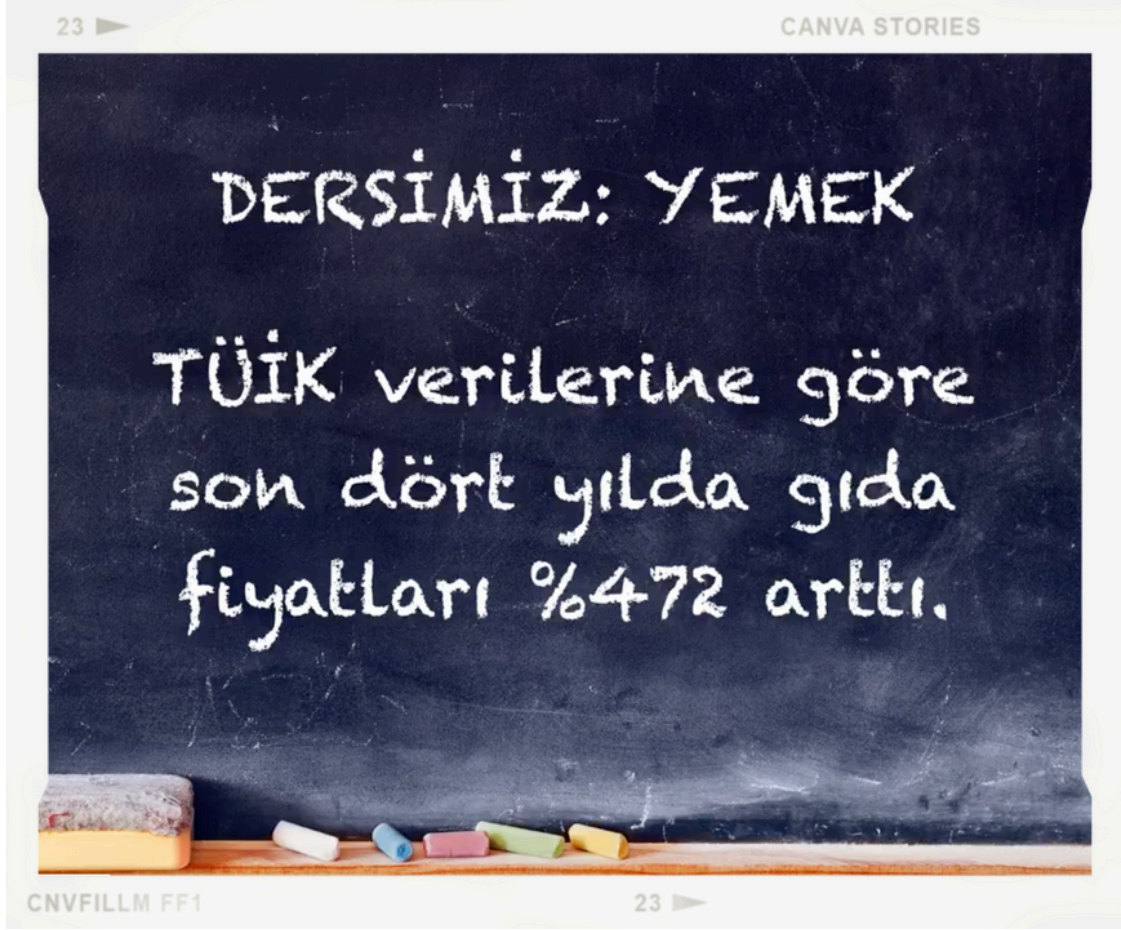
**Okullarda Ücretsiz Beslenme
Pilot Çalışması
Mayıs 2024**

**DERİN
YOKSULLUK
AĞI**

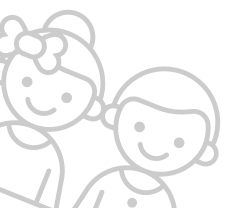
Açık Alan Derneği'nin girişimidir.

Taraf Devletler, ulusal durumlarına göre ve olanakları ölçüsünde, ana-babaya ve çocuğun bakımını üstlenen diğer kişilere, çocuğun bu hakkının uygulanmasında yardımcı olmak amacıyla gerekli önlemleri alır ve gereksinim olduğu takdirde özellikle beslenme, giyim ve barınma konularında maddi yardım ve destek programları uygularlar.

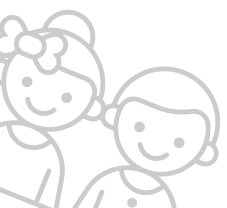
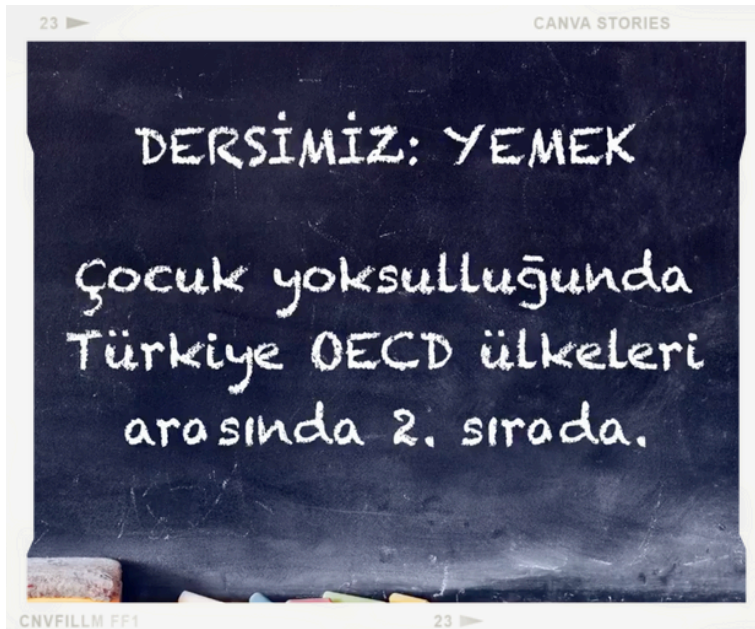
BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 27 (3)

Giriş

Derin Yoksulluk Ağı olarak, gerek Uluslararası Okul Yemekleri Koalisyonu, gerekse Türkiye Okul Yemeği Koalisyonu bünyesinde Türkiye’de okullarda ücretsiz ve sağlıklı beslenme savunusunu yürütmekteyiz. Bu savununun bir parçası olarak ücretsiz okul beslenmelerinin öğrenciler, veliler, eğitimciler ve yerel üreticiler üzerindeki -Dünya çapında malum olan- olumlu etkilerinin Türkiye özelinde de gösterilmesi amacıyla, Şişli’de dezavantajlı öğrencilerin yoğun olarak devam ettiği bir ilkokulda pilot çalışma gerçekleştirdik ve iki hafta boyunca okulda ücretsiz beslenme desteği sağladık. Bu süre zarfında, okuldaki tüm çocuklar günde bir öğün beslenme aldı. Beslenme paketleri sınıf öğretmenleri tarafından ilk ders saatinde öğrencilere dağıtıldı. Beslenme saatinde öğretmenleri eşliğinde çocuklar beslenmelerini yediler.

3750 öğünden oluşan bu beslenme desteğinin finansmanını Kırmızı Uçurtma Destek Çemberi’nden ve İstanbul Valiliği’nden aldığımız Yardım Toplama izni çerçevesinde destekçilerimizden gelen bağışlarla karşılamış bulunmaktayız.

Öğrencilere sunulan beslenmelerin bir haftalık listesi şu şekildeydi:

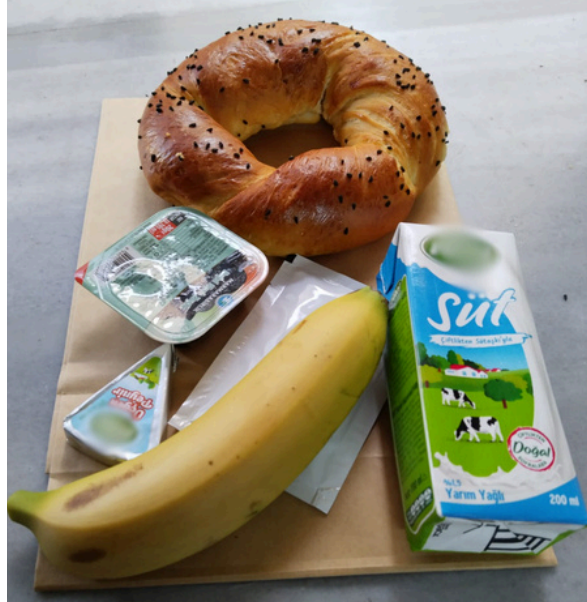
PAZARTESİ: Süt 🥛 Üçgen Peynir 🧀 Zeytin 🫒 Bal 🍯 Simit 🥯

SALI: Süt 🥛 Labne 🧀 Bal 🍯 Elma 🍏 Zeytinli Poğaça 🥯

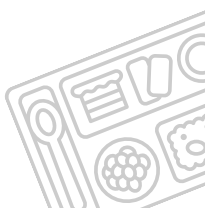
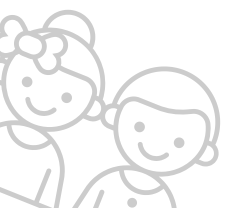
ÇARŞAMBA: Süt 🥛 Üçgen Peynir 🧀 Muz 🍌 Açma 🥯

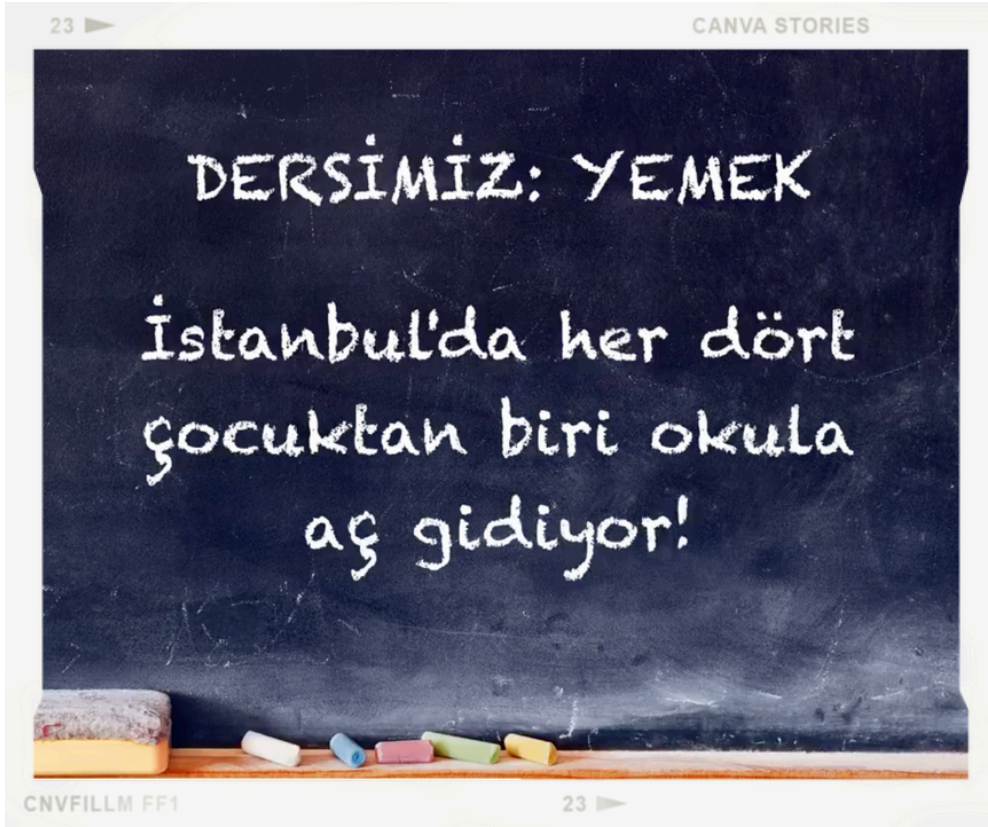
PERŞEMBE: Süt 🥛 Labne 🧀 Zeytin 🫒 Bal 🍯 Poğaça 🥯

CUMA: Süt 🥛 Beyaz Peynir 🧀 Zeytin 🫒 Tahin-Pekmez 🍯 Simit 🥯

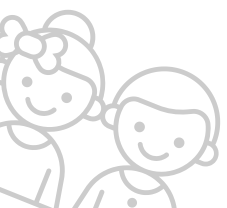
Süreç esnasında da okulu ziyaret ederek bazı veliler ve öğretmenler ile beslenme yardımının ilk etkileri üzerine görüştük. Aşağıdaki bilgi notumuz bu görüşmelerden elde edilen nitel verilere dayanmaktadır.

Beslenme Alışkanlıklarında İyileşme

Görüşme yaptığımız velilerden birisi, çocuğunun her sabah ilaç almak zorunda olduğu için sabahları kahvaltı yapmasının lazım olduğunu, ancak işe yetişmek zorunda oldukları için babasının her sabah oğlunu börekçiye götürdüğünü söyledi. Veli, beslenme desteğinin başlamasından sonra bu durumun değiştiğini, hatta okula bizzat çocuğunu bıraktıktan sonra beslenmesini yaptığını uzaktan gizlice kontrol dahi ettiğini söylüyor. Oğlu da annesine beslenmeden memnun olduğunu, çünkü tüm arkadaşlarının birbirine bakarak beslenme yaptığını (yani birbirlerini motive ettiklerini) söylemiş. Diğer bir veli de beslenme uygulamasının devam etmesini isteyerek, daha önce zeytinli poğaçaya yemeyen çocuğunun beslenme paketinden çıkan poğaçayı "arkadaşlarına uyararak" yediğini paylaştı.

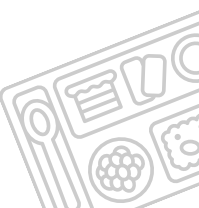
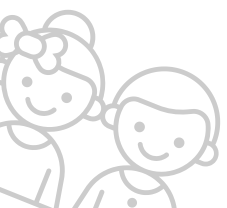
Özsaygının Artması

Görüşmelerimize katılan veliler, çocuklar arasında beslenme desteği sayesinde eşitlik sağlandığını ve gurur kırıcı durumların azaldığını belirttiler. Örneğin bir veli eşitsizliklerden kaynaklanan özsaygı yitimini şöyle ifade etti: “Önceden benim çocuğum yiyordu, öbürüne bakıyordum, yiyemiyordu, gözüne bakıyordu. Çünkü olan var olmayan var.” Diğer bir veli de “O onu yiyip de bu bunu yiyip de onun gözüne bakmıyor. Alan var alamayan var,” diyerek çocukların eşit şekilde beslendiklerine vurgu yaptı.

Görüşme yaptığımız bir öğretmen ise, önceden ailevi sıkıntılarından dolayı evden beslenme getirmediğini tahmin ettiği bir öğrencisine kendi imkanlarıyla yardımcı olmaya çalıştığını, ama öğrencisinin zamanla bundan rahatsız olmaya başladığını, ama şimdi her gün beslenmenin geleceğinin bilmesi ile birlikte öğrencisinin sıkça şikayet ettiği baş ağrılarından bile son bulunduğunu aktardı.

Derslerin Düzenli Bir Hal Alması

Beslenme desteği ile ortaya çıkan değişime dair velilerin öne çıkan bir diğer tespiti de derslerin işlenmesi ile beslenmenin senkronizasyonundaki iyileşme sonucunda ders saatlerinin daha düzenli bir hal alması oldu. Örneğin velilerden biri, “Öğretmen beklemiyor, hepsi bir yiyor, hepsi birlikte kaldırıyor. Hepsi birlikte aynı derse başlıyorlar” şeklinde bu durumu ifade etti. Diğer bir veli ise, “Bazı çocuk derste yiyordu, bazı çocuk derste yemiyordu, teneffüste yiyordu. Bu da ne oluyordu? Çocuğu etkiliyordu, dersi etkiliyordu,” diyerek beslenme desteğinin düzenli bir ders ortamı sağladığını belirtti.

Devamsızlık ve Başarı Durumları

Görüşme yapabildiğimiz öğretmenler de beslenme desteği sayesinde öğrencilerin devamsızlıklarının azaldığını ve derslere katılımlarının arttığını şimdiden gözlemlediklerini belirttiler. Örneğin bir öğretmen, öğrencilerin bu şekilde yemek yemesinin derse katılımı olumlu yönde etkilediğini “birebir gözlemlediğini” vurguladı. Veliler de, çocuklarının okula daha istekli geldiğini ve derslerde daha başarılı olduklarını ifade etti.

Hanehalkı Bütçesinde Rahatlama

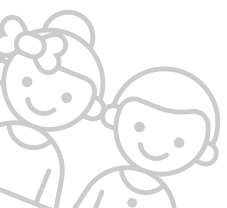
Veliler beslenme desteğinin aile bütçelerinde önemli bir rahatlama sağladığını özellikle vurguladılar. Örneğin bir veli, sabahları beslenmeye ayırdığı paradan tasarruf ettiğini söylerken, Bu, aile bütçemize büyük bir katkı sağlıyor,” şeklinde belirtirken, üç çocuk annesi olan bir diğer veli ise her sabah

beslenmelerin “en uygunlarını” alsa bile günde 80-90 TL civarında olan masrafının bitmesinin kendisi için de “çok iyi” olduğunu söyledi. Okula 2 çocuğu devam başka bir veli ise kantinde tostun 25 lira olduğunu söyleyerek “birine alsam diğeri istiyor, 50 lira her gün nasıl vereyim” diyerek kantinden çok nadir olarak aldıklarını belirtti.

Eleştiri: Beslenmede Çeşitlilik Talebi

Veliler, beslenme desteğinin genel olarak olumu olduğunu çeşitli açılardan anlatsalar da, eleştirilerde de bulundular. Bu eleştiriler arasında özellikle öne çıkan konu, menülerdeki çeşitliliğin artırılması oldu

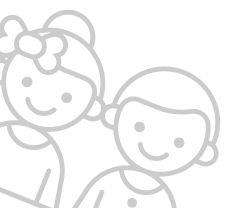
Sonuç:

Görüşme yaptığımız velilerin tamamına yakını, “keşke” vurgusuyla ücretsiz beslenme desteğinin dönem başından itibaren sağlanmış olmasının kendileri için ne kadar olumlu olacağını özellikle belirttiler ve sorularımıza cevaben beslenme desteğinin devam etmesini dilediklerini içtenlikle vurguladılar.

Derin Yoksulluk Ağı olarak, yukarıda belirttiğimiz imkanlarımızın elverdiği ölçüde yapabildiğimiz bu destek neticesinde dahi okullarda ücretsiz beslenmenin hem öğrenciler, hem veliler, hem de öğretmenler üzerinde nasıl olumlu etkiler bırakabileceğine dair nitel veriler elde edebiliyoruz. Artık neredeyse tüm Dünya’nın bir temel insani hak olarak gördüğü okullarda ücretsiz beslenmenin artık bir vaat olarak sunulmanın ötesinde, çeşitli pilot çalışmalarla uygulamaya konmasının vaktinin geldiğine inanıyoruz.

Bunu daha güçlü bir şekilde göstermemizin yolu, daha geniş kapsamlı ve sürdürülebilir projelerin kapısını aralanmasından geçiyor. Ancak, bu yolda dayanışmaya ihtiyacımız var: Resmi kurumlar, özel sektör ve bireysel bağışçılar olarak hep birlikte el ele vererek, önümüzdeki eğitim dönemi boyunca sürecektür bütünsel bir çalışmayı hedefliyoruz.

Başta seçimler öncesinde okullarda ücretsiz beslenme vaadinde bulunan yerel yönetimler olmak üzere, her kurumu ve kişiyi dayanışmanın gücüyle çocuklarımızın sağlıklı beslenme hakkını görünür kılmaya davet ediyoruz.

**DERİN
YOKSULLUK
AĞI**

Açık Alan Derneği'nin girişimidir.